

Els néts a la recerca del paradís

Els recomano un llibre: *Un home que se'n va*, de Vicenç Villatoro. És un llibre magnífic, de cocció lenta, al marge de les subordinacions que imposa l'actualitat més estrident. És, en primera instància, una biografia de l'avi de l'autor, Vicente Villatoro Porcel (1889-1977), que va marxar de la població cordovesa de Castro del Río quan tenia seixanta anys per anar a viure a Terrassa. El llibre és el resultat d'una recerca minuciosa. Fotografies, relats, records, documents, converses amb altres terrassencs de Castro, anades a Andalusia a visitar llocs, parents, amics del pare. I el llibre és també un assaig d'introspecció familiar. Un esforç per comprendre i donar sentit global a una trajectòria personal i familiar que és única i intransferible però que, alhora, és compartida en molts aspectes per moltes altres persones i famílies. L'obra de Villatoro, amb elements d'autobiografia sentimental, és un assaig sobre l'emigració de Castro del Río a Terrassa i, més en general, d'Andalusia a Catalunya. Un assaig fet a partir d'un cas, dels afectes bàsics i de la vivència directa. No és un tractat. No és costumisme. És la vida que passa. La vida d'uns personatges –especialment l'avi– que, des de la modestia dels seus neguits i ambicions, s'obren camí en un món que només pren ple sentit a través de les seves vicissituds particulars.

Un home que se'n va és també una reflexió sobre una part substancial de les arrels de la Catalunya contemporània. Una part fonamental, cons-

titutiva, de la Catalunya d'ara té l'origen a Andalusia i en les raons que, en pocs anys, van fer que centenars de milers de persones decidissin *anar-se'n* i optessin per *venir* a Catalunya. No és una novel·la, però és apassionant. No és un llibre d'història, però és rigorós i documentat. De fet, és un llibre de pensament sobre el que és concret. És des de l'observació persistent, des de l'experiència directa continuada, que podem endinsar-nos millor en els replecs i misteris del que no és mesurable ni objectivable. El punt de partida són detalls, gestos, fets aparentment menors però que decanten itineraris personals. L'anècdota significativa, la reinterpretació de la mirada captada en un retrat, una frase atribuïda, la carta rellegida 50 anys després, el perfil inclòs a l'expedient condemnat d'un jutge mi-

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG, UAB

CONSULTEU
MÉS ARTICLES A
www.ara.cat

litar. I, sempre, el rerefons de la gran història que tot ho engloba i tot ho pot trasbalsar: la guerra, la presó franquista, la tràgica inundació.

La tesi que travessa tota l'obra i l'explicació de fons que Villatoro ens acaba suggerint és que la clau de qualsevol procés migratori és la decisió de marxar. L'emigració és, sobretot, marxar. Anar-se'n. Buscar algun altre lloc per poder començar altra vegada, sense les servituds que us condicionaven a tu o a la teva gent, això ve després. Quan la decisió de marxar ja és ferma, la tria de destí depèn de tot un seguit de circumstàncies i de factors d'oportunitat. L'atzar i la història s'entortolliquen. Els de Castro del Río arribats a Terrassa als anys quaranta fan de reclam i de primera xarxa d'acollida dels que arriben als anys cinquanta i seixanta. I Terrassa no és precisament el para-

dís somiat. Però hi ha alguna oportunitat més. Poder recomençar. De les cases blanques de Castro a la grisor de les fàbriques, el soroll dels telers, l'autoconstrucció que s'endinsa en els descampats. Encarar el futur.

Els meus avis no eren de tant lluny. Un va haver de marxar i no va poder tornar mai. Sigui com sigui, tots, també els que es van quedar aquí, inevitablement derrotats i lluny del paradís, van haver de tornar a començar. Enmig de la misèria i l'esclafament del franquisme. Ara, dues o tres generacions després, molts esforços i adaptacions després, molts néts i nètes tenim un neguit semblant que ens empeny. Co- vem una disconformitat que ens fa voler disposar també d'una oportunitat de començar un projecte nou. I la tenim. L'altre lloc per anar pot ser aquest mateix lloc. Si ens el fem nostre. Apropiant-nos-en democràticament, amb totes les conseqüències. Junts. Els del Penedès, els de Castro, els de Caracas i els del Senegal. Aquí. Si volem i en sabem.

¿Per què la possibilitat de construir avui un projecte nou, aquí, hauria de ser un estímul menys poderós que la necessitat de marxar que va moure l'avi Villatoro? ¿Quina mena de generació donaria per bo l'horitzó llegat per un passat de violència, imposició i corrupció, podent escollir traçar-ne un de nou, a l'altura de les pròpies aspiracions? No hi ha pitjor covardia generacional que deixar al passat i a l'atzar la configuració del futur que podem determinar per la pròpia voluntat i mitjançant l'acció política. 27-S: mandat democràtic.

**‘Un home que se'n va’
és una reflexió sobre
una part substancial
de les arrels de la
Catalunya contemporània**

LAMARTARILE

**Dues o tres generacions
després, molts esforços
després, molts néts i nètes
tenim un neguit semblant
de marxar que ens empeny**